

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Quid sit Relatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

⁶ *Aduerte tamen, pro his omnibus Prædicamentis, dum de illis disputauit Aristoteles in Logicâ, non tam disputasse de rebus ipsis quæ in Prædicamentis ponuntur, quàm de decem conceptibus mentis, quos circa illa Prædicamenta possumus habere: quia, ut diximus initio Logicæ, hæc non tam de rebus, seu de modo sciendi obiectiuo, quàm de actibus ipsis seu modo sciendi formali, agit. Quia tamen notiora nobis sunt obiecta conceptuum, quia exteriora, quàm conceptus ipsi interiores & occulti, ideo nequit de ipso conceptu disputari, quin disputetur de illius obiecto, quod faciemus, cùm in præsentia de Relatione egerimus.*

DISPUTATIO DVODECIMA.

De Relatione.

SECTIO I.

Quid sit Relatio.

ROMISCV Egit Aristoteles 5. Metaphysicæ cap. 13. de Relatione tam prædicamentali quàm transcendentali & secundùm dicimus: quare & nos de vtraque disputabimus, quia vnius notitia ex aliâ perfectior obtinebitur. De Relatione agunt P. Rubius in Logicâ hic cap. 7. Conimbricenses & Toletus ibidem, P. Suarez Tomo 2. Metaphysicæ Disp. 47. per totam, & nouissimè Hurradius Disp. 15. Metaphysicæ: ex quibus ea tantùm desumemus, quæ ad exactam Relationis notitiam necessaria sunt; si quod verò in eis desideratum videbitur, addemus.

Relatio in præsentia significat idem, quod respectus: & illa dicuntur *relatiua*, quæ non sistant in seipsis, sed aliud respiciunt, pater v. g. filium, & è contrario, simile aliud simile. Alio nomine dicitur hoc Prædicamentum *ad aliud*, propter terminum ad quem refertur dum illum respicit, estque *aliud* ab ipsâ Relatione.

Hæc Relatio, quia concipitur vt accidens, vel verè ita est, debet habere fundamentum seu subiectum in quo sit. Vbi aduerte, malè à nonnullis fundamentum Relationis dici principium intrinsecum, propter quod vnum respicit aliud: hoc enim non fundamentum, sed ratio fundandi dicenda videtur. Clariss ergo fundamentum dicitur id, quod denominatur *relatum*, seu subiectum Relationis. Habet propterea Relatio terminum quem respicit, item rationem fundandi, id est, illud ex cuius positione resultat Relatio inter fundamentum & terminum. Id in quo respiciuntur, seu propter quod respiciuntur, dicitur ratio fundandi: Petrus v. g. est similis Ioanni in albedine, Petrus & Ioannes sunt extrema relata, id est, fundamentum & terminus; *albedo* verò est ratio fundandi, quia ex illâ oritur Relatio inter Petrum & Ioannem.

In præsentia non intendimus definire subiectum aut terminum Relationis, sed ipsam Relationem in abstracto, quæ sic definitur: *Relatio est ratio formalis, quæ vnum respicit aliud.* Hæc est factis ex terminis clara: sicut enim vnum refertur ad aliud, est illud respicere; ita ipsa Relatio in ab-

tracto nihil aliud est, quàm id quo vnum refertur ad aliud, seu ipse respectus vnius ad aliud.

In Relatione distingui solent duæ rationes esse *ad & esse in*. Ratio *in esse* ipsa Relatio prout respicit fundamentum seu subiectum in quo est: ratio *ad esse* prout respicit terminum. Per rationem *in conuenit* cum omni aliâ formâ, quæ de se habet esse in subiecto, & consequenter conuenit cum octo aliis Prædicamentis accidentalibus. Per *ad esse* differt ab illis quæ non sunt Relatiua, nec *ad aliud*.

Multæ, & fortè inutiles traduntur Relationis diuisiones, quas non est animus hic explicare. Videatur Hurradius §. 110. Tangam eas, quæ magis sunt in vsu, & celebriores reputantur.

SECTIO II.

Relationis diuisio.

DIVIDITVR ergo Relatio Primò in Relationem *rationis* & *realem*. Illa est, quæ verè non est in re, apprehenditur tamen à nobis esse: vt quando apprehendo animal respicere inferiora. cùm enim à parte rei non deat distinctio inter animal & inferiora, nec potest dari vera Relatio, quæ non est nisi inter duo extrema, est ergo illa Relatio ficta ab intellectu. Relatio *realis* est, quæ verè & realiter datur à parte rei, vt inter patrem & filium, inter actum & obiectum.

Secundò Relatio diuiditur in Relationem *secundùm dici*, & in Relationem *secundùm esse*. Hæc coincidit cum Relatione reali proximè explicatâ. Illa est, quando rem absolutam in se concipimus cum ordine ad aliud, non quia fingamus in illâ aliquem ordinem (hæc enim est Relatio rationis proximè explicatâ) sed quia declaramus vnum per aliud: vt v. g. nos in hac viâ explicamus res spirituales in ordine ad materiales, & per species illius. Hæc Relatio impropria est, vt de se patet.

Tertiò, Relatio alia est *physica*, quæ causat terminum quem respicit, vt actio effectum, & paternitas filium: alia est *merè intentionalis*, quæ nullam habet causalitatem in suum terminum, vt actus cognoscitiui & volitiui respectu obiectorum; licet enim respiciant realiter obiecta, non tamen ea producant, item Relatio similis respectu alterius similis, quod non causatur ab alio simili.

Aduerte,